

Hallinto- ja ohjausosasto
 Niina Puolusmäki, budjettineuvos

26.9.2024

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Oikeusministeriön lausunto hallituksen esityksestä (HE 99/2025 vp) valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Oikeusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan vuodelle 2026 määrärahoja noin 1,2 miljardia euroa. Hallinnonalan määrärahataso on mitoitukseltaan noin 37 miljoonaa euroa suurempi kuin kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa, kun vuosittain vaihtelevia vaalimenoja ei oteta huomioon.

Oikeusministeriön pääluokkaan on kohdennettu valtion säästöihin nähden pienempi säästövelvoite, sillä hallitus haluaa huolehtia Suomen ulkoisesta ja sisäisestä turvallisuudesta sekä oikeudenhoidon toimintakyvystä. Valtion yhteensä 10 miljardin euron sopeutustarpeeseen on kuitenkin tarpeen osallistua myös oikeushallinnossa. Talousarvioesitys sisältää oikeusministeriön pääluokkaan leikkauksia yhteensä noin 30,2 milj. euroa, joista virastojen toimintamenosäästöä on 23,8 milj. euroa kattaen tuoreimman kesäkuussa 2025 talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjaaman 12,9 milj. euron tuottavuussäästön ja aiemman tuottavuusohjelman mukaisen 10,9 milj. euron säästön. Virastotalouden toimintamenosäästöjen lisäksi pääluokan määrärahatasoa pienentävät avustussäästöt ja muut tuottavuusohjelman mukaiset säästöt. Tietosuojavaltuutetun, tasa-arvovaltuutetun, yhdenvertaisuusvaltuutetun sekä muiden oikeusministeriön hallinnonalalla toimivien valtuutettujen ja erityisviranomaisten toiminnan menot katetaan Oikeushallinnon erityisviranomaiset -viraston toimintamomentilta 25.01.03, jonka mitoitus valtion talousarvioesityksessä on 23,3 milj. euroa. Momentille on kohdistettu toimintamenosäästöä 260 000 euroa. Säästöjen kohdentumisesta momentin sisällä päätetään osana tulosneuvotteluita.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Tasa-arvovaltuutetun toimisto	1 120
Tietosuojavaltuutetun toimisto	7 255
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto	2 720

Talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasi helmikuussa 2024, että uusien EU:sta tulevien ja kansallisesta lainsäädännöstä tulevien velvoitteiden myötä tulevat tehtävät resursoidaan pääsääntöisesti luopumalla olemassa olevista tehtävistä tai tehostamalla nykyisten tehtävien hoitamista. Pohjautuen talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjauksiin helmikuussa 2024, uusiin lainsäädännön toimeenpanotehtäviin ei pääsääntöisesti kohdisteta lisäresursseja, mikä kiristää virastotalouden liikkumavaraa ja lisää säästöjen ohella tarvetta tehostaa tehtävien hoitoa tai luopua tehtävistä.

Vuoden 2026 budjetissa oikeusministeriön hallinnonalan virastotalouden toimintamenoja on noin miljardi euroa (1,029 milj. euroa), mikä vastaa 83 prosentin osuutta pääluokan määrärahoista. Kokonaisuudessaan oikeudenhoidon lisärahoitus pitää oikeudenhoidon toimintakykyisenä, vaikka säästöt ja uusien tehtävien hoito ilman lisäresursseja kiristävät virastotalouden pelivaraa. Erityisen tärkeää on vuonna 2026 saada ruuhkia purettua lisärahoituksen turvin.

TietosuojaValtuutettu

TietosuojaValtuutetun resurssitilanne on ollut pitkään haastava. Valtuutetun valvontatehtävät ovat merkittävästi lisääntyneet ja lisääntyvät edelleen. TietosuojaValtuutetulle kohdistuvat valvontatehtävät ovat erityisesti uuden voimaan tulleen EU-sääntelyn vuoksi jatkuvasti lisääntyneet. Tämä on johtanut asiamäärien lisääntymiseen, käsittelyn ruuhkaantumiseen ja käsittelyaikojen pidentymiseen. TietosuojaValtuutetun toiminnan haasteet ovat muodostuneet pitkällä aikavälillä. Tehdyistä toiminnan tehostamistoimenpiteistä ja käsittelyn sujuvoittamiseen tähtäävistä tehtävistä huolimatta resurssitilanne on vakava ja sen ratkaisemiseksi talousarvioesitykseen sisältyy 2,355 milj. euron hallinnonalan sisäisen siirto virastojen toimintamomenteilta TietosuojaValtuutetun toiminnan turvaamiseen momentille 25.01.03.

TietosuojaValtuutettu on toimivaltainen valvomaan henkilötietojen suojaa koskevien vaatimusten noudattamista laajalti, myös työelämään liittyvissä tilanteissa. Työelämään ja henkilöstöasioihin liittyvät henkilötietojen käsittelytilanteet ovat muuttuneet enenevässä määrin digitaalisiksi. Tekoälyjärjestelmiä käytetään sekä julkisella että yksityisellä sektorilla esimerkiksi työllistämisessä, henkilöstöhallinnossa ja itsenäisen ammatinharjoittamisen mahdollistamisessa. Riittävillä valvontaresursseilla pystyttäisiin varmistamaan tehokas valvonta muun ohella tällaisissa tilanteissa, ja tällä samalla tuettaisiin työelämän ja yhteiskunnan digitalisaatiokehitystä.

Tasa-arvoValtuutettu ja yhdenvertaisuusValtuutettu

Tasa-arvoValtuutettu valvoo naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) noudattamista ja edistää aloitteiden, neuvojen ja ohjeiden avulla lain tarkoituksen toteutumista. Vastaavasti yhdenvertaisuusValtuutetun tehtävänä on valvoa yhdenvertaisuuslain (1325/2014) noudattamista sen mukaan kuin sanotussa laissa säädetään sekä muutoinkin edistää yhdenvertaisuuden toteutumista ja ehkäistä syrjintää. Valtuutettujen tehtäväkenttä on laaja, ja eduskuntakin on kiinnittänyt huomiota toiminnan asianmukaiseen resursointiin (esim. EK 49/2019 vp – K 22/2018 vp; TyVM 14/2018 vp – K 6/2018 vp). Tasa-arvoValtuutetun ja yhdenvertaisuusValtuutetun määrärahat on valtiontalousarviossa koottu momentille 25.01.03. Talousarvioesitys ei sisällä lisämäärärahaehdotuksia mainituille valtuutetuille.

Oikeusministeriö valmistelee parhaillaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä koskevien direktiivien ¹ täytäntöönpanoa. Direktiivien tavoitteena on luoda jäsenvaltioiden yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimille aiempaa vahvemmat puitteet yhdenvertaisen kohtelun ja yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseksi ja syrjinnän torjumiseksi. Direktiiveissä säädetään myös velvoitteita, joilla varmistetaan toimeenpanoelimille tarvittavat henkilöstö-, tekniset ja taloudelliset resurssit, jotta se voi hoitaa kaikki tehtävänsä ja käyttää kaikkia toimivaltuuksiaan tuloksellisesti. EU-sääntely lähtee siitä, että jos tasa-arvoelimille annetaan uusia toimivaltuuksia, jäsenvaltioiden on tärkeää varmistaa, että niiden taloudelliset ja muut resurssit mahdollistavat edelleen sen, että ne voivat hoitaa tehtävänsä ja käyttää toimivaltaansa tehokkaasti.

Oikeusministeriö seuraa valtuutettujen toiminnan ja määrärahamitoituksen tilannetta osana tulosohjausta ja vuosittaisia talousarvio- kehysprosesseja.

Lisätiedot: Budjettineuvos Niina Puolusmäki p. 02951 50103, (etunimi.sukunimi@gov.fi)

¹ (EU) [2024/1499](#) ja (EU) [2024/1500](#).